

Tiedote LIITU-HBSC 2022-tutkimuksesta

Hyvä oppilaan huoltaja!

Lapsenne koulu on mukana opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Lasten ja nuorten liikunta- ja terveystyöryhmän Suomessa 2022 (LIITU-HBSC) -tutkimuksessa. Vuonna 2022 LIITU-tutkimus toteutetaan yhdessä WHO-Koululaistutkimuksen kanssa ja siitä käytetään lyhennettä LIITU-HBSC.

Tutkimuksessa kerätään tietoa lasten ja nuorten liikunta- ja terveystyöryhmästä, kuten liikunta-aktiivisuudesta, paikallaanolosta, unesta, mielenhyvinvoinnista (ml. yksinäisyys), sekä sosiaalisen median käytöstä. Näitä tarkastellaan suhteessa yksilötason (mm. liikuntamotiivit- ja arvot, koulumenestys, terveyden lukutaito) ja ympäristötason tekijöihin (mm. perhe, kaverit, urheiluseurat). Tarkoituksena on toteuttaa Suomessa koko maan kattavaa lasten ja nuorten monimenetelmällistä liikunta- ja terveystyöryhmäseuranta (monitorointi, trenditutkimus) ja liittää se soveltuvilta osin osaksi 50 maata kattavaa kansainvälistä HBSC-tutkimusta. LIITU-HBSC-tutkimus tullaan toistamaan neljän vuoden välein, jolloin saadaan kansallista tietoa vastaavan ikäisten lasten ja nuorten liikunta- ja terveystyöryhmästä ja terveydestä ja niiden muutoksista eri vuosina.

Keväällä 2022 koulussanne toteutetaan oppitunnilla täytettävä verkkokysely sekä liikkumisen, paikallaanolon ja unen mittaukset liikemittarilla.

Kyselyn toteuttamisesta vastaa Jyväskylän yliopiston Terveyden edistämisen tutkimuskeskus apulaisprofessori Sami Kokon johdolla. Osallistuessaan LIITU-HBSC-tutkimuksen kyselyyn, lapsenne täyttää internetpohjaisen liikunta- ja terveystyöryhmästä koskevan kyselyn oppitunnilla. Kyselyn alussa kuvataan tutkimuksen tarkoitus ja aineiston käyttö (tietosuojailmoitus) sekä pyydetään oppilaan suostumus kyselyyn osallistumisesta, rasti Suostun osallistumaan LIITU2022-tutkimuksen kyselyyn -ruutu. Lomake aukeaa vain suostumuksen antaneille. Kyselylomakkeet täytetään nimettöminä.

Liikemittarimittauksista vastaa UKK-instituutti johtaja Tommi Vasankarin johdolla. Mikäli lapsenne osallistuu myös liikemittarimittaukseen, häntä pyydetään kyselyn alussa kirjaamaan hänelle ilmoitettava henkilökohtainen tutkimustunnuksensa, jonka avulla kysely- ja liikemittariaineisto yhdistetään toisiinsa. Lapsenne tulee käyttää liikemittaria yhden viikon (7 vrk) ajan. Valveilla ollessa mittaria pidetään kuminauhavyössä lantiolla ja nukkumaan mennessä se siirretään erilliseen rannekkeeseen. Mittaria ei pidetä saunassa, suihkussa tai uudessa. Suklaapalan kokoinen mittari rekisteröi erilaisen liikkumisen ja sen tehon, paikallaanolon eri muodot ja siihen käytetyn ajan sekä unen määrän. Mittari ei häiritse lapsenne liikkumista tai

unta, eikä siitä aiheudu hänelle minkäänlaista terveydellistä haittaa. Mittarin käyttö opastetaan lapsellenne oppitunnilla ja hän saa siihen myös kirjallisen ohjeen. Mittausaika alkaa opastustilanteesta ja päättyy, kun lapsenne palauttaa mittarin viikon kuluttua kouluun. Toivomme, että lapsenne täyttää mittausviikon päiviltä sähköisen päiväkirjan, johon hän kirjaa koulupäivänsä alkamis- ja päättymisaikat sekä tiedon, onko päivä ollut lähi- vai etäopetusta.

Myöhemmin lapsenne saa henkilökohtaisen yhteenvedon liikkumisestaan, paikallaanolostaan ja unestaan mittausviikon ajalta. Yhteenvedot toimitetaan koululle suljetuissa kirjekuorissa. Tutkimuksen toteutuksessa kiinnitetään erityistä huomiota osallistujien terveysturvallisuuteen. Liikemittarit pyyhitään desinfiointiaineella sekä vyöt ja rannekkeet pestään miedolla pyykinpesuaineella ennen oppilaille luovuttamista. Tutkimusavustaja käyttää kertakäyttöisiä suojakäsineitä sekä suu-nenäsuojusta puhdistessaan mittareita. Liikemittareiden jakotilaisuudet toteutetaan koronapandemiaan liittyvät viranomaisohjeistukset ja mahdolliset oppilaitoskohtaiset rajoitukset huomioiden.

Mittaustuloksia käytetään LIITU-HBSC 2022-tutkimuksessa ja niihin voidaan myöhemmin yhdistää myös sairauksia ja niiden hoitoa koskevia rekisteritietoja [terveydenhuollon palveluidenkäyttörekisterit (hoitoilmoitusjärjestelmät Hilmo ja avo-Hilmo), Kelan lääkerekisteri, työeläkevakuutusrekisterit (ennenaikaiset eläkkeet), asevelvollisuusrekisteri, Koski-opinto- ja tutkintorekisteri, Suomen ympäristökeskuksen paikkatietoaineistot sekä Tilastokeskuksen väestötietotilat (mm. tulevat tulotiedot ts. folk-moduulit)]. Lupa tähän sisältyy suostumukseen ja tämä kerrotaan oppilaille selkeästi ennen suostumuksen antamista. Mikäli oppilaat ehtivät 18 vuoden ikään ennen kuin yhdistämistä tehdään, heiltä kysytään uudelleen lupa rekisteritietojen yhdistämiseen. Tällä tietojen yhdistämisellä halutaan selvittää lapsuuden liikunta-aktiivisuuden, paikallaanolon ja unen yhteyksiä myöhempään terveydentilaan sekä terveydenhuollon kustannuksiin ja tuottavuuskustannuksiin.

LIITU-aineistosta julkaistaan peruseräraportti, jolla on merkittävä kansallinen arvo. Lisäksi osaa aineistosta käytetään Maailman terveysjärjestön (WHO) 50 maata kattavassa raportissa. Tutkimustuloksia julkaistaan niin kansallisissa kuin kansainvälisissä tiedejulkaisuissa, mutta myös liikunta-alan ammattilehdissä sekä käytännön toimijoiden koulutusseminaareissa ja vastaavissa tilaisuuksissa. Tulokset esitetään ryhmätasolla ja raportoidaan niin, ettei niistä voi tunnistaa yksittäisiä tutkimukseen osallistujia.

Tutkittavan oikeudet

Lapsenne koulun rehtori on antanut luvan tutkimuksen tekemiseen koulussa, ja Jyväskylän yliopiston eettinen toimikunta on antanut tutkimuksesta puoltavan lausunnon. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja sen voi keskeyttää tai peruuttaa milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Tutkimuksesta, siitä kieltäytymisestä tai osallistumisen keskeyttämisestä tai peruuttamisesta ei aiheudu lapsellenne mitään haittaa. Tutkimukseen osallistumisesta ei aiheudu kuluja. Voitte halutessanne kieltää lastanne osallistumasta tutkimukseen ja ilmoittaa siitä kyselyn toteuttavalle opettajalle.

Ennen liikemittarimittauksiin osallistumista huoltajan on täytettävä sähköinen suostumuslomake. Ilman täytettyä suostumusta lapsenne ei voi osallistua mittauksiin. Mikäli lapsenne on täyttänyt 15 vuotta, hän voi täyttää suostumuslomakkeen myös itse. Suostumus pitää olla täytettynä ennen mittauksen aloittamista. Suostumuslomakkeessa kysytään lapsenne nimi- ja osoitetiedot sekä henkilötunnus, jotta tutkimustuloksiin voidaan myöhemmin yhdistää myös sairauksia ja niiden hoitoa koskevia rekisteritietoja. Nimitietoja tarvitaan mittareiden takaisin keruussa sekä henkilökohtaisen liikemittaripalautteen välittämisessä. Nimi- ja osoitetiedot poistetaan aineistoista, kun liikemittarit on saatu takaisin, palautteet toimitettu ja kun osoite-tieto on linkitetty liikkumisympäristöä kuvaavaan Suomen ympäristökeskuksen paikkatietoaineistoon. Henkilötunnukset säilytetään UKK-instituutissa luottamuksellisesti hyvän tieteellisen käytännön ja säädösten mukaisesti.

Kyselyaineistot arkistoidaan Jyväskylän yliopistossa ja liikemittariaineistot käsitellään ja säilytetään UKK-instituutissa

luottamuksellisesti käyttäjätunnuksen ja salasanan takana. Aineistot analysoidaan ja raportoidaan laajempina kokonaisuuksina ilman henkilötietoja, analyysissä käytetään tutkimustunnuksia.

Sähköisen suostumuslomakkeen täyttöohje

Lapsenne koulun toimittamien oppilaslistojen perusteella UKK-instituutti on luonut jokaiselle oppilaalle henkilökohtaisen vastaustunnuksen, joka löytyy alta. Suostumuslomakejärjestelmässä huoltaja (tai 15 vuotta täyttänyt oppilas) antaa itsestään perustiedot, hyväksyy LIITU2022-tutkimuksen tietojen käyttöehdot, täydentää oppilaan yhteystiedot, kirjaa oppilaan henkilötunnuksen ja antaa tutkimussuostumuksen huollettavansa osalta.

Linkki suostumuslomakkeeseen:
<https://tutkimustuutti.fi/liitu22>

Kirjautumiseen vaadittava yksilöllinen vastaustunnus: **222EUX (esimerkki)**

Toivomme, että täytätte suostumuksen mahdollisimman pian, mielellään kolmen päivän kuluessa tämän kirjeen saatuanne. LIITU-tutkimuksella on myös oma verkkosivu, jossa on kaikki oleellinen tieto tutkimuksesta:

<http://www.ukkinstituutti.fi/liitu>

Mikäli haluatte lisätietoa tutkimuksesta, vastaamme mielellämme kysymyksiinne.

Ystävällisin terveisin

Sami Kokko
tutkimuksen johtaja
apulaisprofessori, TtT
Liikuntatieteellinen tiedekunta
Jyväskylän yliopisto

Tommi Vasankari
UKK-instituutin johtaja
LT, professori

MAHDOLLISET TIEDUSTELUT

Kyselyyn liittyen: Leena Martin, projektitutkija,
TtM, Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto
leena.l.martin@jyu.fi puh. 050 475 4274

Liikemittauksiin liittyen: Tiina Inkovaara, tutkimussihteeri, UKK-instituutti
tiina.inkovaara@ukkinstituutti.fi puh. 050 594 6170